

Роман М. Остащук*

СТАН УПРАВЛІННЯ ТА ПРИВЛАСНЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У статті проведено комплексне дослідження динаміки та структури ринку інтелектуальної власності (ІВ) України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів протягом 2019–2025 рр. На основі вторинного аналізу статистичних дашбордів УКРНОІВІ та звітів міжнародних інституцій (WIPO, ЄС) ідентифіковано ключові трансформаційні тренди національної інноваційної системи.

Встановлено наявність глибокої структурної асиметрії ринку, що проявляється у випереджаючому відновленні охоронних документів нижчої складності (корисні моделі) на тлі тривалої стагнації патентної активності у сфері винаходів. Розраховано індекси відновлення ринку, які свідчать, що станом на 2025 рік лише сфера авторського права продемонструвала надповне відновлення (117,4% від рівня 2021 р.), тоді як реєстрації винаходів складають лише 53,3% від докризового показника. Досліджено екологічний вектор розвитку через діяльність «IP Catalog Green Tech UA», що акумулював 954 «зелених» патенти, засвідчивши інтерес іноземних інвесторів до технологічної модернізації України.

Доведено, що патентний ландшафт характеризується критичною залежністю від нерезидентів (лідери – США та Швейцарія) у високотехнологічних галузях та домінуванням закладів освіти у структурі національних заявників (71,5% заявок юросіб). Особливу увагу приділено деструктивним процесам у сфері колективного управління авторськими правами, де через воєнний стан призупинено розширене управління, що призвело до неефективності системи виплати винагороди правовласникам.

Якісним індикатором адаптації ринку визначено стрімке зростання кількості «відкритих» ліцензій (у 2,5 рази за 2025 р.) як інструменту дифузії технологій у період відбудови. У порівняльному контексті визначено стратегічні розриви між Україною та бенчмарками ЄС, зокрема щодо захисту комерційної таємниці та фінансування R&D. Запропоновано рекомендації щодо імплементації Директив (EU) 2016/943 та 2019/790, завершення інституціоналізації Вищого суду з питань ІВ та стимулювання приватного капіталу в інноваційній сфері.

Ключові слова: інтелектуальна власність, промислова власність, винаходи, корисні моделі, торговельні марки, зелені технології, колективне управління, відкриті ліцензії, євроінтеграція, воєнний стан, комерціалізація ІВ.

Табл. 8. Літ. 19.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-296-374-390

<https://orcid.org/0009-0007-9011-0244>

Roman Ostashchuk

THE STATE OF INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT AND ACQUISITION IN UKRAINE AND WORLDWIDE

This article presents a comprehensive study of the dynamics and structure of Ukraine's intellectual property (IP) market in the context of martial law and European integration processes during the period 2019–2025. Based on a secondary analysis of UKRNIPI statistical dashboards and reports from international institutions (WIPO, EU), key transformational trends in the national innovation system have been identified.

* Lviv Polytechnic National University. Ukraine.

A profound structural asymmetry in the market has been identified, manifested in the faster recovery of protection documents of lower complexity (utility models) against a backdrop of prolonged stagnation in patent activity in the field of inventions. Market recovery indices have been calculated, indicating that by 2025 only the copyright sector has demonstrated a full recovery (117.4% of the 2021 level), whilst invention registrations account for only 53.3% of the pre-crisis figure. The environmental dimension of development has been examined through the activities of 'IP Catalog Green Tech UA', which has accumulated 954 'green' patents, demonstrating foreign investors' interest in Ukraine's technological modernisation.

It has been demonstrated that the patent landscape is characterised by a critical dependence on non-residents (led by the US and Switzerland) in high-tech sectors and by the dominance of educational institutions among national applicants (71.5% of applications filed by legal entities). Particular attention has been paid to disruptive processes in the field of collective copyright management, where extended management has been suspended due to the state of war, leading to the inefficiency of the system for paying royalties to rights holders.

The rapid growth in the number of 'open' licences (2.5-fold by 2025) has been identified as a qualitative indicator of market adaptation, serving as a tool for technology diffusion during the reconstruction period. In a comparative context, strategic gaps between Ukraine and EU benchmarks have been identified, particularly regarding the protection of trade secrets and R&D funding. Recommendations are proposed regarding the implementation of Directives (EU) 2016/943 and 2019/790, the completion of the institutionalisation of the High Court for Intellectual Property, and the stimulation of private capital in the innovation sector.

Keywords: intellectual property, industrial property, inventions, utility models, trade marks, green technologies, collective management, open licences, European integration, martial law, commercialisation of IP.

Peer-reviewed, approved and placed: 19.02.2026

Постановка проблеми. Незважаючи на завершення ключового етапу інституційної реформи та створення у 2022 році національного органу інтелектуальної власності (УКРНОІВІ), питання ефективності управління інноваційними результатами в Україні залишається критичним [1, 2]. Повномасштабна військова агресія спричинила безпрецедентний шок для інноваційної екосистеми, призвівши до стрімкого скорочення патентної та реєстраційної активності у 2022 році [1]. Водночас євроінтеграційний курс України та необхідність адаптації до стандартів *acquis* ЄС (зокрема Директив щодо авторського права та захисту комерційної таємниці) формують нові вимоги до системи ІВ як «сигналу довіри» для іноземних інвесторів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система управління інтелектуальною власністю в Україні характеризується дослідниками як стратегічно важлива, проте інституційно незріла. Реформи, розпочаті у 2016 році, охопили оновлення законодавства та перебудову адміністративних структур, однак їх практична імплементація залишається неповною [3]. Законодавчі зміни 2019–2020 років заклали нові інституційні підвалини, проте процес гармонізації національного права з *acquis* ЄС триває і на сьогодні не завершений [4]. Паралельно українська система ІВ зазнає тиску з боку цифрових викликів: впровадження електронних охоронних документів, технологій *blockchain* для підтвердження авторства, формування національного переліку вебресурсів-порушників та приєднання до ініціативи *WIPO ALERT* розглядаються як ключові елементи нової моделі управління [3; 5-7].

Водночас практичний рівень захисту прав залишається недостатнім. Поплавський та ін. [8] фіксують системні вади: функціонування піратських сайтів в умовах недосконалого законодавства, нерозвиненість механізмів виявлення та протидії порушенням, а також невирішене питання запуску Вищого суду з питань інтелектуальної власності, що свідчить про характерну для України практику затягування судових справ. Автори наполягають на необхідності посилення законодавчої відповідальності за порушення у сфері ІВ, розширення повноважень правоохоронних органів та проведення масштабної просвітницької кампанії з формування правової культури населення [8]. Економічний вимір цієї проблеми є не менш значущим: недостатній рівень захисту прав ІВ безпосередньо гальмує інноваційний розвиток, знижує інвестиційну привабливість і скорочує надходження до державного бюджету [4].

Принципово важливим зовнішнім індикатором стану правозастосування є включення України до Priority Watch List Офісу торговельного представника США (USTR), що свідчить про те, що американська регуляторна рамка оцінює проблему не лише крізь призму якості законодавчого тексту, а насамперед через призму інституційної спроможності його виконання [9]. Цей розрив між декларованими реформами та реальним правозастосуванням – у митниці, судах, механізмах зупинення цифрових і транскордонних порушень – є наразі найбільш критичним для України.

На відміну від України, яка перебуває в режимі добудови базової системи ІВ, Європейський Союз зосереджений на підвищенні ефективності вже сформованої системи контролю – на зовнішньому кордоні, внутрішньому ринку та у цифровому середовищі. Андрощук [10] детально аналізує митну реформу ЄС в умовах цифрової трансформації, фіксуючи, що обсяг світового ринку контрафактної продукції становить близько 1,5 трлн дол. США і проблема щороку загострюється. Автор розглядає організаційно-економічний механізм протидії недобросовісній конкуренції у сфері ІВ і прямо ставить Україну в ряд країн, що мають гармонізувати своє право з *acquis* ЄС та посилювати практичне виконання норм [10]. ЄС у цих матеріалах постає як більш зріла модель: акцент зміщено від питання «як створити систему» до питання «як змусити систему працювати».

Проблема незаконного привласнення об'єктів ІВ у формі контрафакту та піратства не є суто українським явищем – на глобальному рівні вона набула характеру транскордонної системної загрози. Дослідження OECD (2024) на прикладі Кореї [11], економіка якої характеризується одним із найвищих рівнів патентної активності у світі та глибокою інтегрованістю у глобальні ланцюги доданої вартості, переконливо демонструє, що порушення прав інтелектуальної власності спричиняють відчутні втрати продажів і робочих місць у виробничому секторі, а також скорочення державних доходів. Масштаб і поширеність цієї проблеми вимагають комплексних і скоординованих рішень [11]. Подібна ситуація спостерігається в Африці, де стрімке економічне зростання і залучення інвесторів супроводжується паралельною активізацією контрафактерів, а правовласники та їхні представники часто почуваються безпорадними перед масштабом порушень [12]. Спільним знаменником для

всіх цих контекстів є висновок про те, що ефективна система захисту ІВ потребує не лише якісного законодавства, а й координованої інституційної архітектури, достатніх ресурсів правозастосування та міжнародної взаємодії.

В академічній літературі з цифрового піратства домінує не лише констатація шкоди, а й пошук дієвих інструментів протидії. Огляд дослідження [9; 13-15] систематизує рецензовану наукову літературу щодо організації та фінансових мотивів акторів піратського ринку, оцінює збитки для легальних каналів розповсюдження та творчої продуктивності у сфері розваг, а також аналізує ефективність антипіратських заходів як з боку індустрії, так і з боку держави. Ці висновки є важливими для формування доказової бази при розробці регуляторних рішень у сфері захисту ІВ в умовах цифрової економіки. Порівняльний аналіз підходів України, ЄС і США виявляє, що ключовим викликом для України залишається не стільки відсутність правових норм, скільки нарощування інституційної спроможності для їх реального виконання – передусім у сферах митного контролю, судового захисту та протидії цифровим порушенням.

Метою статті є комплексний аналіз трансформації системи управління та привласнення інтелектуальної власності в Україні протягом 2019–2025 рр. у порівнянні з глобальними трендами, виявлення структурних деформацій та стратегічних розривів.

Для досягнення мети вирішено такі завдання: досліджено динаміку подання заявок та реєстрацій ОПВ із застосуванням індексного методу для оцінки темпів відновлення ринку; проаналізовано суб'єктну структуру заявників з акцентом на роль державного сектору та іноземних резидентів; оцінено активність у сфері розпорядження майновими правами як індикатор рівня комерціалізації інновацій; визначено місце України у міжнародних процедурах (РСТ, Мадридська система) та ступінь гармонізації національного поля із вимогами ЄС.

Об'єктом дослідження є національна система інтелектуальної власності України. Предметом - процеси привласнення та правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в умовах екзогенних шоків воєнного стану та інституційної адаптації до європейських бенчмарків.

Методи дослідження. Статистичну та фактологічну основу дослідження становлять інформаційні дашборди ІР Офісу за 2023 та 2025 роки [16; 17], що дозволило побудувати часові ряди від докризового 2019 року до актуальних показників кінця 2025 року. Зовнішню оцінку реформ забезпечено аналізом звіту Єврокомісії [2], а діагностику бар'єрів комерціалізації проведено на основі звітів [1, 18; 19], підготовленого за методологією ВОІВ.

Методологічний апарат дослідження базується на комплексному поєднанні аналітичних підходів, що дозволяють забезпечити об'єктивність оцінки трансформаційних процесів у сфері інтелектуальної власності України. Для виявлення закономірностей розвитку ринку застосовано кількісні методи, зокрема аналіз часових рядів за період 2019–2025 рр., що дало змогу простежити динаміку надходження заявок та реєстрацій об'єктів промислової власності в умовах воєнного стану. Структурний аналіз дозволив деталізувати розподіл патентної активності за категоріями заявників (резиденти/нерезиденти, юридичні/фізичні особи) та регіональною ознакою, а за допомогою індексного методу було розраховано темпи росту та сформовано «індекси відновлення»

ринку відносно докризового 2021 року. Важливою складовою став порівняльний аналіз, у межах якого проведено зіставлення ключових індикаторів системи ІВ України з бенчмарками держав-членів ЄС для ідентифікації стратегічних розривів у сферах фінансування R&D та рівня комерціалізації інновацій. Доповненням до цього виступив інституційний аналіз, спрямований на оцінку ступеня відповідності та динаміки адаптації національного законодавства до вимог acquis ЄС, спираючись на висновки офіційного звіту Європейської Комісії [2]. Таке поєднання методів забезпечило системність висновків щодо сучасного стану привласнення прав інтелектуальної власності та перспектив інтеграції України до європейського інноваційного простору

Основні результати дослідження. Побудова часових рядів за 5 категоріями дозволяє простежити трансформацію ринку від «докризового» 2019 року, через пандемію та шок повномасштабного вторгнення 2022 року, до етапу відновлення у 2024–2025 роках (табл.1).

Таблиця 1. Динаміка надходження заявок на об'єкти промислової власності, авторського права та договорів у сфері ІВ в Україні, 2019–2025 рр., складено автором на основі [16; 17]

Об'єкт промислової власності / Рік	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Винаходи – усього	3856	3194	3390	2758	2911	2558	2620
у т.ч. від нац. заявників	2103	1370	1300	795	1010	970	1075
від інозем. заявників	1753	1824	2090	1963	1901	1588	1545
2. Корисні моделі – усього	8454	5273	4427	2378	3504	3749	4032
у т.ч. від нац. заявників	8344	5059	4335	2320	3425	3686	3984
від інозем. заявників	99	206	84	54	74	61	46
3. Промислові зразки – усього	2627	2025	1836	825	1112	1 059	1029
у т.ч. від нац. заявників	2 406	1 763	1 679	735	958	964	941
від інозем. заявників	221	262	157	90	154	95	88
4. Торговельні марки (нац. процедура) усього	33735	27896	31346	16173	25224	23817	24704
у т.ч. від нац. заявників	29827	23842	27025	13857	22474	20 974	22081
від інозем. заявників (нац.)	3908	4054	4321	2316	2750	2 843	2 623
Мадридська система	8 458	7 644	8 121	6 919	5 566	5 267	5 312
5. Авторське право. - усього	10 274	6 815	9 542	5 739	8 580	10 544	11 205
подано заявок на реєстр. договорів	614	422	495	250	422	410	413

* Дані за 2019–2021 рр. взяті з Дашборду 2023; дані за 2022–2025 рр. – з Дашборду 2025. Торговельні марки - лише за національною процедурою; Мадридська система показана окремим рядком.

Аналіз даних таблиці 1 дає змогу констатувати, що ринок інтелектуальної власності України, пройшовши через критичну точку падіння у 2022 році, демонструє виражену адаптивність, хоча й зі значними структурними деформаціями. Найбільш стрімке скорочення активності у перший рік повномасштабної агресії спостерігалось у сегментах торговельних марок та промислових зразків (падіння на 44% та 55% відповідно), що стало прямим наслідком загальноекономічного шоку.

Подальша динаміка виявила суттєву асиметрію між об'єктами промислової власності: категорія винаходів залишається у стані стагнації з індексом відновлення лише 77,3% відносно рівня 2021 року та високою залежністю від іноземних заявок за процедурою РСТ. Водночас сегмент корисних моделей демонструє активну рекуперацію, досягнувши у 2025 році позначки 91,1% від довоєнного рівня. Таке зміщення пріоритетів національних заявників у бік «малої приватизації» технологій вказує на певне спрощення інноваційного процесу. У комерційному секторі спостерігається поступове відновлення інтересу до брендування: кількість заявок на торговельні марки за національною процедурою зросла до 24,7 тис. у 2025 році, причому ключовим рушієм тут виступає саме внутрішній бізнес. Беззаперечним лідером відновлення стало авторське право, яке станом на 2025 рік продемонструвало надповну регенерацію (117,4% порівняно з 2021 роком). Цьому сприяла не лише стійкість креативних індустрій, а й імплементація нового профільного законодавства, що активізувало реєстраційні процеси.

В рамках реалізації державної кліматичної політики в Україні функціонує IP Catalog Green Tech UA – спеціалізований каталог патентів на екологічно чисті технології. Станом на кінець 2025 року цей реєстр акумулював інформацію щодо 1 905 заявок та 954 патентів на винаходи. Протягом 2025 року було подано 37 нових заявок на «зелені» винаходи, серед яких провідні позиції займають сфери альтернативної енергетики (37 заявок у каталозі), сільського та лісового господарства (28 заявок) та управління відходами (19 заявок). Примітно, що у цьому сегменті активність іноземних заявників (20 заявок) дещо переважає національних (17 заявок), що підтверджує інтерес міжнародних інвесторів до екологічної модернізації України. Тож сучасний ринок ІВ в Україні є резидент-орієнтованим, де внутрішня адаптивність бізнесу та закладів освіти компенсує обережність іноземних інвесторів, проте зберігається ризик технологічного спрощення охоронюваних рішень.

Важливим доповненням до аналізу інтенсивності подання заявок є дослідження динаміки фактичних реєстрацій об'єктів інтелектуальної власності, що відображає кінцевий результат винахідницької та творчої діяльності в правовому полі (табл. 2).

Аналіз представлених статистичних даних дозволяє констатувати наявність глибоких структурних деформацій у сфері охорони прав інтелектуальної власності, спричинених як воєнним станом, так і зміною стратегій привласнення інновацій суб'єктами ринку. Показники реєстрації винаходів у 2025 році (1224 одиниці) свідчать про затяжну стагнацію в цьому сегменті: індекс відновлення відносно докризового 2021 року становить лише

53,3%, що є найнижчим значенням серед усіх об'єктів промислової власності. Натомість сфера охорони корисних моделей демонструє виражену позитивну динаміку – кількість реєстрацій у 2025 році зросла на 17,1% (до 3718 одиниць), забезпечивши рівень відновлення у 85,2% порівняно з 2021 роком.

Таблиця 2. Динаміка реєстрацій об'єктів промислової власності, авторського права та договорів у сфері ІВ, в Україні, 2019–2025 рр., складено автором на основі [16; 17]

Зареєстровано / Рік	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Винаходи – усього	2 255	2 179	2 298	1 566	1 158	1 262	1 224
у т.ч. нац. заявники	1 248	1 086	990	630	429	386	386
іноземні заявники	1 007	1 093	1 308	936	729	876	838
Корисні моделі – усього	8 412	6 385	4 363	2 074	2 712	3 174	3 718
у т.ч. нац. заявники	8 288	6 229	4 214	2 031	2 675	3 099	3 666
іноземні заявники	124	156	149	43	37	75	52
Промислові зразки – усього	2 599	2 047	1 751	656	778	911	1 099
у т.ч. нац. заявники	2 396	1 820	1 538	601	687	774	1 010
іноземні заявники	203	227	213	55	91	137	89
Торговельні марки – нац. процедура – усього	17 322	19 640	22 455	16 029	14 530	14 743	20 281
у т.ч. нац. заявники	14 788	16 839	19 166	13 072	12 126	12 438	17 651
іноземні заявники	2 534	2 801	3 289	2 957	2 404	2 305	2 630
Авторське право на твір усього	11 075	6 456	9 157	4 882	6 908	9 995	9 105
Зареєстровано договорів	665	419	447	174	315	416	319

* Показники 2023 р. включають заявки, що перебували на різних стадіях розгляду з урахуванням зупинення строків відповідно до Закону України від 01.04.2022 № 2174–ІХ. Дані 2025 р. – станом на 31.12.2025.

Така виражена асиметрія є ключовим індикатором зміщення інноваційної активності від створення складних винаходів до використання спрощених охоронних форм, що потребують менших часових та фінансових витрат, але забезпечують правовий захист у короткостроковій перспективі. Позитивні тенденції спостерігаються у сегменті торговельних марок, де кількість реєстрацій за національною процедурою у 2025 році досягла 20281 одиниці, що на 37,6% перевищує показник попереднього року, причому цей ріст майже повністю забезпечений активністю резидентів. У сфері авторського права, після адаптаційного періоду 2023 року, зумовленого впровадженням нових процедур реєстрації, показники стабілізувалися на рівні понад 9 тисяч реєстрацій на рік, що підтверджує адаптивність креативних секторів економіки до актуальних правових умов.

Критичною зоною системи авторського права залишається сфера колективного управління, де з лютого 2022 року призупинено здійснення обов'язкового та розширеного колективного управління. Згідно із законодавчими змінами, проведення конкурсів на акредитацію організацій

колективного управління (ОКУ) у цих сферах заморожено на період дії воєнного стану. Наразі в Україні зареєстровано 19 ОКУ, проте їхня діяльність обмежена переважно добровільним управлінням. Статистика свідчить про низьку ефективність системи: хоча у 2023 році було зібрано 84,8 млн грн винагороди, рівень її фактичної виплати правовласникам залишається недостатнім через недосконалі процедури розподілу та відсутність прозорих тарифів. Звіт NIPS вказує на необхідність перегляду критеріїв «економічного обґрунтування» тарифів та посилення прозорості акредитації ОКУ для відповідності європейським стандартам.

Аналіз суб'єктної структури ринку промислової власності вимагає деталізації географічного походження іноземних інвестицій у нематеріальні активи, що дозволяє визначити ключових стейкхолдерів та рівень їхнього технологічного інтересу до української економіки (табл. 3).

Таблиця 3. Розподіл заявок на винаходи від іноземних заявників за країнами походження, 2019–2025 рр., складено автором на основі [16; 17]

Країна походження	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Частка 2025,%
США	523	514	573	586	501	448	449	29,1
Швейцарія	187	203	212	209	222	139	169	10,9
Німеччина	229	220	216	222	208	145	125	8,1
Люксембург	45	57	55	55	76	73	105	6,8
Республіка Корея	28	32	48	31	93	49	78	5,1
Велика Британія	85	96	172	200	191	154	54	3,5
Японія	57	56	64	62	70	52	53	3,4
Китай	51	100	131	79	49	62	50	3,2
Франція	65	56	67	59	64	64	47	3,0
Нідерланди	38	39	44	40	52	38	40	2,6
Швеція	31	20	34	32	47	35	39	2,5
Фінляндія	–	–	12	8	10	5	34	2,2
Бельгія	44	31	53	51	29	47	32	2,1
Данія	–	–	32	44	20	27	32	2,1
Інші	326	331	377	285	231	250	238	15,4
УСЬОГО іноземних	1753	1824	2090	1963	1901	1588	1545	100

* Прочерк (–) означає відсутність даних у відповідному звіті. Дані за 2019–2020 взяті з дашборду 2023. Фінляндія та Данія відображені у дашборді 2025 окремо, тому дані до 2021 р. частково включені до «Інших».

Аналіз представлених статистичних даних свідчить про збереження стійкої асиметрії у сфері привласнення прав на високотехнологічні рішення, де станом на 2025 рік частка нерезидентів у сегменті винаходів залишається домінуючою і становить 59,0% (1545 заявок) проти 41,0% (1075 заявок) у національних заявників. Ключовою інституційною особливістю залишається критична залежність іноземного патентування від міжнародних процедур: 85,1% усіх заявок від нерезидентів подаються за процедурою PCT, що підкреслює орієнтацію глобальних суб'єктів на інтегровані механізми правового захисту. У географічній структурі заявок беззаперечно лідерство утримують США, чия питома вага зросла з 26,4% у 2023 році до 29,1% у 2025

році, що свідчить про посилення інтересу американських розробників до українського інноваційного простору попри екзогенні ризики. Стабільну позицію зберігає Швейцарія (10,9%), хоча її частка дещо скоротилася порівняно з показником 2023 року (11,7%). Значну позитивну динаміку продемонстрував Люксембург, який посів третє місце з часткою 6,8%, а також Республіка Корея (5,1%), яка за період 2023–2025 років суттєво зміцнила свою присутність у вітчизняному патентному полі. Натомість спостерігається певне зниження активності заявників з Німеччини та Великої Британії порівняно з попередніми роками. Така концентрація патентних заявок у руках провідних світових технологічних лідерів підтверджує висновок про те, що найбільш складні та наукомісткі об'єкти промислової власності в Україні привласнюються переважно нерезидентами, що формує виклики для технологічного суверенітету та вимагає розробки дієвих механізмів стимулювання власної винахідницької діяльності.

Дослідження територіального та інституційного розподілу національних заявників дозволяє ідентифікувати ключові центри генерації інновацій та визначити роль державного сектору в забезпеченні технологічної стійкості країни (табл. 4, 5).

Таблиця 4. Регіональна концентрація винахідницької активності національних заявників (на прикладі лідерів ринку), 2023–2025 рр., розраховано автором на основі [17]

Регіон / Показник	Винаходи, (од.) (2025)	Частка у сегменті (%)	Корисні моделі, (од.) (2025)	Частка у сегменті (%)	Динаміка по винаходах (од.) (2023 до 2025)
м. Київ	364	33,9	960	24,1	348 до 364
Харківська обл.	122	11,3	601	15,1	124 до 122
Дніпропетровська обл.	103	9,6	602	15,1	99 до 103
Інші регіони	486	45,2	1 822	45,7	-
УСЬОГО (нац. заявники)	1075	100	3 985	100	1009 до 1075

Таблиця 5. Інституційна структура привласнення ІВ національними юридичними особами (винаходи та корисні моделі), 2025 р., розраховано автором на основі [17]

Категорія / Відомство	Кількість заявок (од.)	Питома вага у структурі юросіб (%)	Динаміка до 2024 р. (%)
Заклади освіти (усього)	2363	71,5	+5,2
у т.ч. МОН України	1934	58,5	+6,7
Наукові установи (усього)	556	16,8	+2,6
у т.ч. НАН України	369	11,2	+2,2
Інші установи та підприємства	385	11,7	+41,0
УСЬОГО (нац. юрособи)	3304	100	-

Аналіз географічного та суб'єктного розподілу патентної активності свідчить про збереження високого рівня просторової концентрації інтелектуального капіталу. Беззаперечним лідером залишається м. Київ, де акумулюється понад третину всіх національних заявок на винаходи (33,9%) та майже чверть - на корисні моделі (24,1%), що підтверджує статус столиці як головного інноваційного хабу. Особливої уваги заслуговує стан Харківської області, яка, попри безпосередню близькість до зони бойових дій, демонструє виняткову стабільність: показник подання заявок на винаходи залишився майже незмінним (122 у 2025 році проти 124 у 2023 році), що дозволяє регіону впевнено утримувати другу позицію в загальнодержавному рейтингу.

Інституційний зріз ринку виявляє критичну залежність національної системи ІВ від державного сектору, зокрема академічної науки та вищої школи. Станом на 2025 рік заклади освіти забезпечують 71,5% усієї винахідницької активності юридичних осіб, що свідчить про домінування університетського середовища у створенні формалізованих технічних рішень. При цьому ключовим суб'єктом управління є Міністерство освіти і науки України, на частку організацій якого припадає 1934 заявки (зростання на 6,7% за рік). Наукові установи НАН України також демонструють позитивний тренд, згенерувавши 556 заявок на об'єкти промислової власності. Така структура ринку, де понад 85% патентної активності юросіб сконцентровано в освітньо-науковій сфері, вказує на недостатній рівень залученості приватного корпоративного сектору до процесів патентування, що актуалізує питання ефективної комерціалізації розробок та трансферу технологій від академічних установ до реального сектору економіки.

Важливою складовою розвитку національної системи ІВ є її міжнародна інтеграція та здатність забезпечувати ефективне розпорядження створеними нематеріальними активами в умовах глобальної конкуренції.

Україна послідовно зміцнює свій статус у міжнародній патентній системі через виконання функцій Міжнародного пошукового органу (МПО) та Органу міжнародної попередньої експертизи (ОМПЕ). Протягом 2025 року УКРНОІВІ продемонстрував суттєве зростання інтенсивності роботи за цими напрямками: було направлено 73 звіти про міжнародний пошук, що на 43,1% перевищує показник попереднього року. У межах функцій ОМПЕ отримано 4 вимоги та підготовлено 6 попередніх висновків щодо патентоздатності. У сегменті міжнародної реєстрації торговельних марок за Мадридською системою у 2025 році зафіксовано 5 312 заявок, що свідчить про стабілізацію ринку після шокового спаду 2022–2023 років. Попри ці досягнення, зовнішня оцінка [2] вказує на необхідність подальшої адаптації до *acquis* ЄС, оскільки національне законодавство у сферах патентів та торговельних марок наразі відповідає європейським стандартам лише частково.

Перехід від правоохоронної стадії до реальної комерціалізації інновацій відображається у динаміці та структурі договорів щодо розпорядження майновими правами (табл. 6).

Статистичні дані свідчать про те, що ринок розпорядження правами в Україні залишається критично змішеним у бік передачі прав на торговельні марки (91,0% від усіх угод з відчуження), що відображає активність у сфері

обігу брендів, а не технологій. Частка класичних ліцензійних договорів є вкрай низькою (3,7%), що дозволяє зробити висновок про нерозвиненість внутрішнього ринку ліцензування. Водночас у 2025 році зафіксовано новий якісний тренд – зростання кількості «відкритих» ліцензій у 2,5 раза (+246,7%), що свідчить про пошук суб'єктами ринку альтернативних, більш гнучких механізмів комерціалізації винаходів та корисних моделей у воєнний період.

Таблиця 6. Розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності, 2022–2025 рр., складено автором на основі [16; 17]

Вид операції з правами	2022	2023	2024	2025	Зміна 2024 до 2025, %	Структура 2025, %
Передача права (комплекти документів)	–	1748	1554	1505	-3,2	88,7
з них на торговельні марки	–	–	–	1370	–	91,0
з них на винаходи	–	–	–	55	–	3,7
з них на корисні моделі	–	–	–	32	–	2,1
з них на промислові зразки	–	–	–	48	–	3,2
Ліцензії (комплекти документів)	44	66	71	62	-12,7	3,7
«Відкриті» ліцензії* (комплекти документів)	–	57	30	104	+246,7	6,1
ВСЬОГО операцій з правами	–	1871	1655	1671	+1,0	100

* «Відкриті» ліцензії – заяви про готовність надати будь-якій особі дозвіл на використання винаходів та корисних моделей.

Якісним показником адаптації ринку до воєнних умов є стрімке зростання інституту «відкритих» ліцензій, кількість яких у 2025 році досягла 104 одиниць (зростання у 2,5 раза порівняно з 2024 роком). Цей механізм являє собою офіційну заяву власника про готовність надати дозвіл на використання винаходу чи корисної моделі будь-якій особі на спрощених умовах. У 2025 році такі заяви стосувалися переважно корисних моделей (63 документи) та винаходів (41 документ), що свідчить про прагнення розробників максимально прискорити дифузю технологій та знайти партнерів для впровадження інновацій у період обмежених інвестиційних ресурсів. Даний тренд є позитивним сигналом переходу від стратегії «пасивної охорони» до моделей «відкритих інновацій», що сприяє повоєнній відбудові економіки

Системне оцінювання потенціалу української системи ІВ у порівнянні з європейськими бенчмарками [1; 2] дозволяє ідентифікувати ключові стратегічні розриви (табл. 7).

Результати порівняльного аналізу, систематизовані у доповненій матриці (табл. 7), дозволяють ідентифікувати низку стратегічних розривів між національною системою інтелектуальної власності та стандартами Європейського Союзу.

Таблиця 7. Порівняльна матриця стану системи інтелектуальної власності України та ЄС, складено автором на основі [1; 2; 16; 17]

Індикатор	Україна	Бенчмарк ЄС
Частка R&D у ВВП	< 0,5% (дефіцит фінансування через війну)	Близько 2,2% (стабільне зростання)
Ключовий заявник	Заклади освіти та НАНУ (понад 85% юросіб)	Приватні підприємства та R&D центри компаній
Інноваційний менеджмент	Гострий дефіцит фахівців з комерціалізації	Висока концентрація патентних повірених та ТТО
Ринок ліцензування	Нерозвинений (частка угод < 5%)	Активний обіг ліцензій на технології та ноу-хау
Цифрові сервіси ІВ	Активна розбудова (Дашборди, «Дія»)	Зрілі інтероперабельні екосистеми (EUIPO/EPO)
Захист та безпека	Впровадження санкційного режиму щодо ІВ	Стандартизований захист через Директиву 2016/943

Ключовою структурною відмінністю є суб'єктна специфіка патентної активності: якщо в країнах ЄС основним драйвером інновацій виступає приватний корпоративний сектор, то в Україні зберігається виражене домінування державного сектору та закладів вищої освіти, які забезпечують 71,5% заявок від юридичних осіб. Така конфігурація свідчить про слабкість зв'язків між наукою та бізнесом, що посилюється гострим дефіцитом фахівців з інноваційного менеджменту та трансферу технологій. На відміну від зрілих європейських екосистем з розгалуженою мережею офісів трансферу технологій (ТТО), вітчизняна інфраструктура підтримки, зокрема мережа TISC (46 центрів станом на 2025 рік), перебуває на стадії активної розбудови та потребує подальшої інтеграції в міжнародні аналітичні мережі.

Особливої уваги заслуговує сфера авторського права, де попри прийняття нового профільного законодавства, зберігається необхідність глибшої адаптації до вимог Директиви (EU) 2019/790 щодо єдиного цифрового ринку. Разом із тим, найбільш позитивна динаміка простежується у сегменті цифровізації державних послуг. Впровадження інтерактивних дашбордів та інтеграція з порталом «Дія» наближають Україну до європейських стандартів інтероперабельності, створюючи передумови для повної цифрової сумісності з системами EUIPO та EPO. Таким чином, основний вектор реформування має зміститися з суто правової імплементації до стимулювання ринкових механізмів комерціалізації, подолання технологічного дефіциту R&D та переорієнтації системи на запити приватного капіталу.

Ідентифіковані стратегічні розриви між національною системою ІВ та європейськими стандартами актуалізують питання щодо фактичної спроможності вітчизняного ринку до відновлення свого потенціалу, що кількісно відображається через індексацію ключових показників активності відносно докризового періоду (табл. 8).

Розраховані індекси відновлення свідчать про вкрай неоднорідну динаміку подолання наслідків шоку 2022 року, коли ринок за всіма категоріями досяг свого історичного мінімуму.

Таблиця 8. Індекс відновлення ринку ІВ України після шоку 2022 року
(% до рівня 2021 р.), розраховано автором на основі [16; 17]

Об'єкт промислової власності	Рівень 2021	Мінімум 2022	Рівень 2023	Рівень 2024	Рівень 2025	Відновлення до 2021, %
Заявки на винаходи	3390	2758	2 911	2 558	2 620	77,3
Заявки на корисні моделі	4427	2378	3 504	3 749	4 032	91,1
Заявки на пром. зразки	1836	825	1 112	1 059	1 029	56,1
Заявки на торг. марки (нац.)	31346	16173	25 224	23 817	24 704	78,8
Реєстрації винаходів	2298	1566	1 158	1 262	1 224	53,3
Реєстрації корисних моделей	4363	2074	2 712	3 174	3 718	85,2
Реєстрації пром. зразків	1751	656	778	911	1 099	62,8
Реєстрації торг. марок (нац.)	22455	16 029	14 530	14 743	20 281	90,3
Заявки на авторське право	9542	5 739	8 580	10 544	11 205	117,4

* Індекс відновлення = (показник 2025 / показник 2021) x 100%. Повне або надповне відновлення ($\geq 100\%$), помірне відновлення 80–99%, слабе відновлення – менше 80%.

Єдиним сегментом, що продемонстрував надповне відновлення станом на 2025 рік, є сфера авторського права, де кількість заявок склала 117,4% від рівня 2021 року, що підтверджує високу адаптивність та життєздатність креативного сектору в умовах війни. Натомість у сфері промислової власності спостерігається стійка депресія показників реєстрації винаходів, індекс відновлення яких становить лише 53,3%, що є найнижчим значенням серед усіх категорій. Така виражена асиметрія у порівнянні зі значно вищим темпом регенерації ринку корисних моделей (85,2% за реєстраціями та 91,1% за заявками) вказує на закріплення тренду технологічного спрощення: суб'єкти господарювання віддають перевагу швидшим та менш затратним формам охорони об'єктів промислової власності. Досить високий рівень відновлення реєстрацій торговельних марок (90,3%) свідчить про пріоритетність захисту комерційних брендів над довгостроковими інвестиціями у складні технічні рішення. Водночас найменш динамічним за рівнем подання заявок залишається сегмент промислових зразків (56,1%), що відображає загальну інвестиційну обережність у галузях, орієнтованих на промисловий дизайн та естетику виробів. Загалом, отримана статистична картина підтверджує, що відновлення кількісних параметрів національної системи ІВ до докризового рівня 2021 року залишається незавершеним для більшості стратегічно важливих категорій, що потребує посилення інструментів стимулювання саме високотехнологічного патентування.

Висновки. Дослідження трансформації ринку інтелектуальної власності України за період 2019–2025 рр. дало змогу сформулювати висновки:

Ідентифіковано структурну асиметрію вітчизняного ринку ІВ, що проявляється у швидкому відновленні об'єктів із нижчим порогом

патентоздатності на фоні стагнації високотехнологічного сегмента. Станом на 2025 рік індекс відновлення реєстрацій корисних моделей сягнув 85,2% відносно показників 2021 року, тоді як для винаходів цей індикатор не перевищує 53,3%. Зазначена тенденція свідчить про закріплення тренду «технологічного спрощення», за якого національні суб'єкти віддають перевагу експрес-формам правової охорони з меншими фінансовими та часовими витратами.

Констатовано стійке домінування нерезидентів у сфері патентування винаходів, що вказує на інтенсивне закріплення прав на складні технологічні рішення іноземними правовласниками. У 2025 році частка іноземних заявок на винаходи становила 59,0%, причому 85,1% із них надійшли за міжнародною процедурою РСТ. Географічне лідерство США (29,1%) підтверджує високий рівень стратегічного інтересу глобальних технологічних лідерів до українського ринку попри безпекові ризики.

Доведено інституційну незрілість внутрішнього ринку ліцензування, де основна активність зосереджена на відчуженні прав на засоби індивідуалізації. У структурі розпорядження майновими правами за 2025 рік передача прав на торговельні марки охоплює 91,0% транзакцій, тоді як частка класичних ліцензійних договорів залишається критично низькою (менше 4%). Це вказує на низьку ефективність механізмів трансферу технологій та переважну орієнтацію ринку на обіг гудвілу, а не інноваційних рішень.

Виявлено адаптивну трансформацію стратегій правовласників, що виявилася у динамічному зростанні інституту «відкритих» ліцензій. Протягом 2024–2025 рр. кількість відповідних заяв зросла у 2,5 рази, що відображає перехід розробників до гнучких моделей комерціалізації та стимулювання дифузії інновацій в умовах обмежених інвестиційних ресурсів.

Підтверджено критичну залежність національної винахідницької активності від державного сектору, передусім закладів вищої освіти та наукових установ, які генерують понад 85% заявок від юридичних осіб. Станом на 2025 рік частка освітнього сегмента склала 71,5%, що підкреслює інертність приватного корпоративного сектору та суттєвий розрив із показниками країн ЄС, де основним драйвером патентування є бізнес.

Обґрунтовано пріоритетність подолання стратегічних розривів шляхом гармонізації національного законодавства з *acquis* ЄС. Ключовими векторами розвитку визначено імплементацію Директиви 2016/943 щодо захисту комерційної таємниці, завершення інституціоналізації Вищого суду з питань ІВ та створення дієвих фінансових стимулів для комерціалізації результатів академічних досліджень.

Перспективи подальших розвідок у сфері інноваційного менеджменту та ІВ доцільно зосередити на трьох часових горизонтах. У короткостроковій перспективі пріоритетом є оцінювання економічного ефекту від «відкритих» ліцензій як інструменту швидкої дифузії інновацій, а також аналіз життєздатності регіональних винахідницьких кластерів в умовах воєнного стану. Середньостроковий фокус має зміститися на аудит ефективності трансферу технологій у мережі TISC та вивчення впливу євроінтеграційних реформ, зокрема захисту комерційної таємниці згідно з Директивою 2016/943,

на активізацію ліцензійного обігу. Стратегічний інтерес становить моделювання фінансових стимулів для комерціалізації академічних розробок на основі досвіду ЄС та оцінювання інституційного впливу майбутнього Вищого суду з питань ІВ на стабільність інноваційної екосистеми України.

1. National IP Strategy of Ukraine: Diagnostic Report / World Intellectual Property Organization. Geneva: WIPO, 2024. 120 p. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/NIPS_Diagnostic_Report-web.pdf

2. Ukraine 2023 Report: Commission Staff Working Document SWD(2023) 699 final / European Commission. Brussels, 2023. 152 p. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en

3. Колб С. О. Правові та інституційні зміни в системі інтелектуальної власності України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 2. С. 593-601. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.89>

4. Хаустов В. Економічні аспекти посилення захисту прав інтелектуальної власності. Економічна теорія. 2023. № 1. С. 31-46. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2023.01.031>

5. Ніценко В.С., Остапенко Р.М. Сучасна трансформація маркетингових інструментів в умовах цифрової економіки. Маркетинг XXI століття: виклики змін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю заснування кафедри маркетингу і комерційної діяльності ХДУХТ, 8–10 жовтня 2020р. / редкол.: О. І. Черевко [та ін.]. Х.: ХДУХТ, 2020. С. 86-88. <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/a52b709b-646b-4949-84fc-708dddbf3358/content>

6. Nitsenko V., Martyn T. Artificial intelligence and digital transformation of credit unions: global trends and perspectives for Ukraine and Turkey. 1st International Ankara Scientific Research and Innovation Congress (December 25-26, 2025 Ankara, Turkiye): Proceedings Book. Editor Assoc. Prof. Dr. Mehmet Zeki UYANIK, 2025. pp. 433. https://www.euroasiacongress.org/_files/ugd/614b1fd518299660964e42a06c8cb0e6173683.pdf

7. Мартин Т. В., Ніценко В. С. Етичні виклики та безпекові аспекти використання штучного інтелекту в бізнес-середовищі. Штучний інтелект: сталий розвиток освіти, науки, індустрії: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 11–12 груд. 2025 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т модернізації змісту освіти, Florida State University (USA). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2025. С. 262-266. <https://surli.cc/loqxpt>

8. Поплавський В. Ю., Тодорошко Т. А., Герасюта В. В. Реформування системи правової охорони у сфері інтелектуальної власності в Україні. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право». 2022. № 1 (4). С. 43-49. DOI: <https://doi.org/10.32342/2709-6408-2022-1-4-4>

9. Danaher B., Smith M. D., Telang R. Piracy Landscape Study: Analysis of Existing and Emerging Research Relevant to Intellectual Property Rights (IPR) Enforcement of Commercial-Scale Piracy. USPTO Economic Working Papers. 2020. № 2020-02. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3577670>

10. Androshchuk H. Protection of Intellectual Property Rights in the EU: Digital Transformation and Customs Reform. Science, Technology and Innovation. 2024. №1 (29). DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2024-1-11>

11. OECD. Illicit Trade and the Korean Economy. Paris : OECD Publishing, 2024. (Illicit Trade). DOI: <https://doi.org/10.1787/bc0bdd4a-en>

12. Schneider M., Ferguson V. Enforcement of Intellectual Property Rights in Africa. New York: Oxford Academic, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198837336.001.0001>

13. Ніценко В. С., Жолобак В. М., Близнюк Т. П., Немашкало К. Р., Остапенко Р. М. Міжкультурні детермінанти формування корпоративного іміджу: теоретичні засади адаптації бренду у світовій бізнес-системі. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2025. Том 10. № 4. С. 89–93. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-4-17>

14. Данкевич А. Є., Ніценко В. С., Шпак А. Д., Липовий Д. В. Професійна етика економіста та соціальна відповідальність бізнесу в умовах інноваційних змін: корпоратизація, цифровізація, євроінтеграція та креативна економіка. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2025. № 4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-4-10847>

15. Ніценко, В.С., Семенцов, Р. (2021). Вплив глобальної пандемії covid 19 на фінансовий стан банків в Україні: визначення ймовірності дефолту в сучасних умовах. Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку, 2(2), 33-43. <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2021-2-04>

16. Показники діяльності ІР Офісу за 2023 рік: інформаційний дашборд / Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ). Київ, 2024. 26 с. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/IP_ofis_dashboard_2023.pdf

17. Показники діяльності ІР Офісу за 2025 рік: інформаційний дашборд / Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ). Київ, 2026. 38 с. URL: <https://nipo.gov.ua/publiczna-informatsiia/>

18. Report on the Assistance and Support for Ukraine's Innovation and Creativity Sector and Intellectual Property System: Document A/64/8 / World Intellectual Property Organization. Geneva, 2023. 14 p. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/a_64/a_64_8.pdf

19. Стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні за 2024 рік: аналітичний звіт / Центр спостереження з питань порушення прав інтелектуальної власності Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ). Київ, 2025. 75 с. URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Stan-zakhystu-prav-IV-v-Ukraini-za-2024-rik.pdf>

1. World Intellectual Property Organization. (2024). National IP Strategy of Ukraine: Diagnostic Report. WIPO. Retrieved from https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/NIPS_Diagnostic_Report-web.pdf

2. European Commission. (2023). Ukraine 2023 Report: Commission Staff Working Document SWD(2023) 699 final. Retrieved from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en

3. Kolb, S. O. (2025). Pravovi ta instytutsiini zminy v systemi intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [Legal and Institutional Changes in the Intellectual Property System of Ukraine]. *Analitychno-porivniálne pravoznavstvo*, 2, 593–601. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.89>

4. Khaustov, V. (2023). Ekonomichni aspekty posylennia zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti [Economic Aspects of Strengthening the Protection of Intellectual Property Rights]. *Ekonomichna teoriia*, 1, 31–46. <https://doi.org/10.15407/etet2023.01.031>

5. Nitsenko, V.S., Ostapenko, R.M. (2020). Suchasna transformatsiia marketynhovykh instrumentiv v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. Marketynh KhKhI stolittia: vyklyky zmin: materialy Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoi 25-richchiu zasnuvannia kafedry marketynhu i komertsiiinoi diialnosti KhDUKhT, 8–10 zhovtnia 2020r. / redkol.: O. I. Cherevko [ta in.]. Kh.: KhDUKhT. pp. 86-88. <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/a52b709b-646b-4949-84fc-708ddd3358/content>

6. Nitsenko, V., & Martyn, T. (2025). Artificial intelligence and digital transformation of credit unions: global trends and perspectives for Ukraine and Turkey. 1st International Ankara Scientific Research and Innovation Congress (December 25–26, 2025 Ankara, Turkiye): Proceedings Book. Editor Assoc. Prof. Dr. Mehmet Zeki UYANIK. pp. 433. https://www.euroasiacongress.org/_files/ugd/614b1f_d518299660964e42a06c8cb0e6173683.pdf

7. Martyn, T. V., Nitsenko, V. S. (2025). Etychni vyklyky ta bezpekovi aspekty vykorystannia shtuchnoho intelektu v biznes-seredovyshchi. Shtuchnyi intelekt: stalyy rozvytok osvity, nauky, industrii: zb. tez dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kharkiv, 11–12 hrud. 2025 r. / Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beketova, Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, In-t modernizatsii zmistu osvity, Florida State University (USA). Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova. pp. 262–266. <https://surli.cc/loqxp>

8. Poplavskiy, V. Yu., Todoroshko, T. A., & Gerasiuta, V. V. (2022). Reformuvannya systemy pravovoi okhorony u sferi intelektualnoi vlasnosti v Ukraini [Reforming of the System of Legal Protection in the Sphere of Intellectual Property in Ukraine]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pravo»*, 1(4), 43–49. <https://doi.org/10.32342/2709-6408-2022-1-4-4>

9. Danaher, B., Smith, M. D., & Telang, R. (2020). Piracy Landscape Study: Analysis of Existing and Emerging Research Relevant to Intellectual Property Rights (IPR) Enforcement of Commercial-Scale Piracy. USPTO Economic Working Papers, 2020-02. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=3577670>. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3577670>

10. Androshchuk, H. (2024). Protection of Intellectual Property Rights in the EU: Digital Transformation and Customs Reform. *Science, Technology and Innovation*, 1(29). <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2024-1-11>

11. OECD. (2024). Illicit Trade and the Korean Economy (Illicit Trade). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/bc0bdd4a-en>

12. Schneider, M., & Ferguson, V. (2020). Enforcement of Intellectual Property Rights in Africa. Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198837336.001.0001>
13. Nitsenko, V., Zholobak, V., Blyznyuk, T., Nemashkalo, K., & Ostapenko, R. (2025). Intercultural determinants of corporate image formation: theoretical basis for brand adaptation in the global business system. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 10(4), 89–93. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-4-17>
14. Dankevych, A., Nitsenko, V., Shpak, A., & Lypovyi, D. (2025). Professional ethics of an economist and social responsibility of business in the conditions of innovative changes: corporation, digitalization, European integration and creative economy. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*, 4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-4-10847>
15. Nitsenko, V., & Sementsov, R. (2021). The Impact Of The Covid 19 Global Pandemic On The Financial Condition Of Banks In Ukraine: Determination Of Probability Of Default In Modern Conditions. *Financial and Credit Systems: Prospects for Development*, 2(2), 33-43. <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2021-2-04>
16. Derzhavna orhanizatsiia «Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii» (UKRNOIVI). (2024). Pokaznyky diialnosti IP Ofisu za 2023 rik: informatsiinyi dashboard [Performance Indicators of the IP Office for 2023: Information Dashboard]. Retrieved from https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/IP_ofis_dashboard_2023.pdf
17. Derzhavna orhanizatsiia «Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii» (UKRNOIVI). (2026). Pokaznyky diialnosti IP Ofisu za 2025 rik: informatsiinyi dashboard [Performance Indicators of the IP Office for 2025: Information Dashboard]. Retrieved from <https://nipo.gov.ua/publicna-informatsiia/> [in Ukrainian].
18. World Intellectual Property Organization. (2023). Report on the Assistance and Support for Ukraine's Innovation and Creativity Sector and Intellectual Property System: Document A/64/8. WIPO. Retrieved from https://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/a_64/a_64_8.pdf
19. Tsentr sposterezhenia z pytan porushennia prav intelektualnoi vlasnosti Derzhavnoi orhanizatsii «Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii» (UKRNOIVI). (2025). Stan zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti v Ukraini za 2024 rik: analitychnyi zvit [State of Intellectual Property Rights Protection in Ukraine for 2024: Analytical Report]. Retrieved from <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Stan-zakhystu-prav-IV-v-Ukraini-za-2024-rik.pdf>